

Nakit Sermaye Teşvikine İlişkin Notlar

Duyuru No: 2016/24
İstanbul, 15.03.2016

1. GİRİŞ

6637 sayılı Kanun'un 8'inci maddesiyle Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10/1-ı bendinde, finans, bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar ile kamu iktisadi teşebbüsleri hariç olmak üzere sermaye şirketlerinin ilgili hesap dönemi içinde, ticaret siciline tescil edilmiş olan ödenmiş veya çıkarılmış sermaye tutarlarındaki nakdi sermaye artışları veya yeni kurulan sermaye şirketlerinde ödenmiş sermayenin nakit olarak karşılanan kısmı üzerinden Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından indirimden yararlanan yıl için en son açıklanan bankalarca açılan TL cinsinden ticari kredilere uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranı dikkate alınarak, ilgili hesap döneminin sonuna kadar hesaplanan tutarın **%50'sinin**, kurumlar vergisi matrahının tespitinde kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla, kurum kazancından indirim konusu yapılabileceği hüküm altına alınmıştır.

Sermaye şirketlerinin sermaye yapılarının güçlendirilmesi amacıyla getirilen bu düzenlemeye ilişkin ayrıntılı açıklamalar 9 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde yapılmıştır. Tebliğde düzenlenen hususlara ilişkin tespit ve değerlendirmeler yazı içinde paylaşılmıştır.

2. İNDİRİMDEN YARARLANACAK MÜKELLEFLER

İndirim hakkından kurumlar vergisi mükelleflerinden finans, bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar ile kamu iktisadi teşebbüsleri hariç olmak üzere sermaye şirketleri faydalanabilir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 124'üncü maddesine göre, anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler sermaye şirketi sayılmaktadır. Öte yandan, vergi uygulamalarında Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2'nci maddesi hükmüne göre, bu şirketlerle benzer nitelikteki yabancı kurumlar da sermaye şirketi niteliğindedir. Kanun hükmünde veya Tebliğ düzenlemesinde aykırı bir görüş olmaması sebebiyle, sermaye şirketi niteliklerine haiz dar mükellef kurumların da indirim müessesinden yararlanması gerektiği düşünülmektedir.

3. İNDİRİM TUTARININ HESAPLANMASI

Nakdi sermaye artışı üzerinden, indirimden yararlanılan yıl için TCMB tarafından en son açıklanan ticari krediler faiz oranı dikkate alınarak, ilgili hesap döneminin sonuna kadar hesaplanan tutarın Bakanlar Kurulunca belirlenen orana isabet eden kısmı ilgili dönem kurum kazancından indirilebilecektir.

İndirim Olarak Dikkate Alınacak Tutar:

Nakden Artırılan Sermaye Tutarı x İndirimin Hesaplanacağı Dönem (Ay) x TCMB Faiz Oranı x İndirim Oranı

Nakdi sermaye artışının yapıldığı ilk yıl ve daha sonra açıklanacağı üzere sermaye azaltımının yapıldığı dönemde indirim tutarı kıst dönem için hesaplanacaktır. Diğer hallerde ise, indirim tutarının hesaplanacağı süre 12 ay olacaktır.

Yukarıdaki formülde geçen faiz oranı; TCMB tarafından indirimden yararlanılan yıl için en son açıklanan “Bankalarca Açılan Kredilere Uygulanan Ağırlıklı Ortalama Faiz Oranları”ndan “Ticari Krediler (TL Üzerinden Açılan) (Tüzel Kişi KMH ve Kurumsal Kredi Kartları Hariç)” faiz oranıdır.

Öte yandan, kendilerine özel hesap dönemi tayin edilmiş olan sermaye şirketleri, şartların sağlanması kaydıyla, hesap dönemlerinin sona erdiği ay itibarıyla TCMB tarafından en son açıklanan ticari krediler faiz oranını dikkate alarak indirimden yararlanabileceklerdir.

4. İNDİRİMDEN YARARLANMAYA BAŞLANILACAK DÖNEM

4.1. Genel Olarak

Sermaye şirketleri, yetkili organlarının kısmen veya tamamen **nakdi sermaye artışına ilişkin kararının ticaret siciline tescil edildiği hesap döneminden itibaren**, bu indirim uygulamasından yararlanmaya başlayabileceklerdir. İndirim hesaplamasına konu edilebilecek sermaye artışı tutarı, artırılan sermayenin ortaklarca şirketin banka hesabına nakit olarak fiilen yatırılan kısmı ile sınırlı olup taahhüt edilen sermayenin, ortaklar tarafından nakit olarak şirketin banka hesabına fiilen yatırılmayan kısmı indirim tutarının hesaplanmasında dikkate alınmayacaktır.

Nakden taahhüt edilen sermayenin;

- Sermaye artırımına ilişkin kararın ticaret siciline tescil edildiği tarihten önce şirketin banka hesabına yatırılan kısmı için tescil tarihi,
- Tescil tarihinden sonra şirketin banka hesabına yatırılan tutarlar için ise şirketin banka hesabına yatırılma tarihi,

esas alınarak bu indirimden yararlanılabilecektir.

Dolayısıyla sermaye avansı olarak tescil tarihinden önce şirket banka hesabına yatırılan bedeller için, sermaye artırım kararının ticaret siciline tescil edildiği tarihin içinde bulunduğu ay kesri tam ay sayılmak suretiyle indirim tutarına ilişkin hesaplama yapılacaktır.

4.2. 01.07.2015 Tarihinden Önce Tescil Edilen Sermaye Artışı

Türk Ticaret Kanunu'nun 459/3'üncü maddesindeki atıfla, aynı Kanun'un 344'üncü maddesine göre; anonim şirketler için, nakden taahhüt edilen sermayenin en az yüzde 25'i tescilden önce, kalan taahhüt tutarı ise tescili izleyen 24 ay içinde ödenebilmektedir. Aynı hüküm, limited şirketler için TTK'nın 590 ve 585'inci madde hükümleri gereğince geçerlidir.

Bu kapsamda, KVK'nın 10/1-1 maddesinin yürürlük tarihi olan 01.07.2015 tarihinden önce ticaret siciline tescil ettirilen sermayenin bir kısmı bu tarihten sonra ödenebilir. Böylesi bir durumda, 01.07.2015 tarihinden sonra ödenecek olan sermaye kısmı için indirim müessesinden yararlanıp yararlanılamayacağı hususu akla gelebilir.

Bir önceki bölümde belirtildiği üzere, ilgili teşvik düzenlemesinde sermaye avansları hariç nakdi sermaye ödemesinin yapıldığı dönem itibariyle indirim tutarı hesaplamasına başlansa da; Kanun metninde açık olarak yürürlük tarihi (01.07.2015) sonrasında ticaret siciline tescil edilen sermaye artışlarına ilişkin bir teşvik uygulaması öngörülmüştür.

Kanun lafzı açıkken, yapılacak olası yorumlar kanun metnini zorlayarak, metnin söylemediği bir sonuca ulaşılmasına sebebiyet verecektir. Nitekim, 9 Seri No.lu KVK Genel Tebliği'nde de indirim konusuna edilecek tutarın hesaplanmasında; **"1/7/2015 tarihinden itibaren ticaret siciline tescil edilmiş olan ödenmiş veya çıkarılmış sermaye tutarlarındaki nakdi sermaye artışları"**nın dikkate alınacağı belirtilmiştir.

5. İNDİRİMDEN HER BİR HESAP DÖNEMİ İTİBARIYLA YARARLANILACAKTIR

Sermaye şirketleri gerçekleştirdikleri nakdi sermaye artışları üzerinden, nakdi sermaye artışının yapıldığı hesap döneminden itibaren başlamak üzere izleyen her bir hesap dönemi için ayrı ayrı indirim uygulamasından yararlanabileceklerdir. Dolayısıyla, her hesap dönemi için indirim uygulamasına ilişkin şartlar ayrıca değerlendirilecektir.

Öte yandan, sonraki dönemlerde sermaye azaltımı yapılması hâlinde nakdi sermaye artışının azaltılan sermaye tutarı kadarlık kısmı indirim hesaplamasında dikkate alınmayacaktır. Nakdi sermaye artışının azaltılan sermaye tutarı kadarlık kısmı için sermaye azaltımına ilişkin kararın ticaret siciline tescil edildiği ayı izleyen aydan itibaren bu indirimden yararlanılması mümkün bulunmamaktadır.

Yani, 01.06.2016 tarihinde nakdi sermaye artışı yapıp 10.07.2019 tarihinde aynı miktarda sermaye azaltılarak ticaret sicilinde tescilinin yapılması durumunda; 2016 hesap dönemi için kıst olarak, 2017 ve 2018 hesap dönemlerinde ise diğer şartların da sağlanması kaydıyla, TCMB tarafından bu dönemler için açıklanan ticari krediler faiz oranı dikkate alınmak suretiyle nakdi sermaye artışı üzerinden 12 ay için indirim tutarı hesaplanabilecektir. Yine, Ocak-Temmuz 2019 dönemi için de nakdi sermaye artışına ilişkin indirim tutarı hesaplanabilecektir.

Ayrıca, sermaye şirketleri tarafından nakdi sermaye artışına ilişkin hesaplanan indirim tutarının kazanç yetersizliği nedeniyle ilgili olduğu hesap dönemine ait matrahın tespitinde indirim konusu yapılamaması halinde bu indirim tutarları, herhangi bir endekslemeye tabi tutulmaksızın izleyen hesap dönemlerine ilişkin matrahın tespitinde indirim konusu yapılabilecektir.

Şunu da eklemek gerekir ki, KVK'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen indirim müesseselerinden maddenin ilk fıkrası gereği sırayla yararlanılmaktadır. Buna göre, Ar-ge indirimi, sponsorluk indirimi, bağış ve yardımlar ile diğer indirimlerin ardından en son nakit sermaye teşvikine ilişkin indirim tutarı kurum matrahının tespitinde dikkate alınabilecektir.

6. İNDİRİMDEN YARARLANDIRILMAYACAK SERMAYE ARTIŞLARI

6.1. Sermaye Şirketlerinin Birleşme, Devir ve Bölünme İşlemlerine Taraf Olmalarından Kaynaklanan Sermaye Artışları

KVK'nın 18 ve 19'uncu maddeleri hükümleri gereğince yapılan birleşme, devir ve bölünme işlemleri neticesinde devralan kurum bünyesinde sermaye artışı yapılabilmektedir. Yapılan düzenlemeye göre, sermaye şirketlerinin birleşme, devir ve bölünme işlemleri nedeniyle devralan kurumda yapılacak sermaye artışları indirim uygulaması kapsamında değildir.

Öte yandan, devrolan şirketin devir tarihinden önce yapmış olduğu nakdi sermaye artışı dolayısıyla yararlanmaya başladığı indirim tutarının devralan şirkette devam etmesi gerekmektedir. Her ne kadar buna yönelik açık bir düzenleme bulunmasa da; yatırım indirimi, ar-ge indirimi gibi müesseselerde Vergi İdaresinin görüşü devralan şirketin indirim tutarından yararlanmaya devam edebileceği şeklinde olduğundan benzer uygulamanın nakit sermaye desteği teşviki için de uygulanması gerekmektedir. Nitekim, devrolan kurumu tüm hak ve yükümlülüklerle devralmanın Türk Ticaret Kanunu'ndaki karşılığı olan külli halefiyet ilkesinin gereği de budur.

6.2. Bilançoda Yer Alan Öz Sermaye Kalemlerinin Sermayeye Eklenmesinden Kaynaklanan Sermaye Artışları

TTK'nın 462/3'üncü maddesi gereğince, anonim şirketler için bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması halinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye arttırılmamaktadır. Dolayısıyla, TTK'ya göre, nakit sermaye artışı yapılmadan önce bu şekilde fonlar var ise öncelikle onların sermayeye eklenmesi gerekecektir.

Öte yandan, yapılan düzenlemeye göre, şirketin öz kaynaklar hesaplarında bulunan geçmiş yıllar karları, enflasyon düzeltmesi farkları, iştirak ve taşınmaz satış karları gibi kalemlerin sermayeye ilave edilmesi durumunda indirimden yararlanılamamaktadır.

Sermaye arttırımı esnasında payların itibari değerinin üzerinde ihracından dolayı emisyon primi doğabilmektedir. Emisyon primi de esasında şirketin mali gücünün artmasını sağlayarak maddenin amacına hizmet etmektedir. Buna rağmen, ticaret siciline tescil edilen sermaye içinde bulunmaması ve düzenlemede buna dair açık bir hükmün yer almaması sebebiyle, emisyon primi için teşvik düzenlemesinden yararlanılmaması gerekmektedir.

6.3. Ortaklarca veya Kurumlar Vergisi Kanununun 12'nci Maddesi Kapsamında Ortaklarla İlişkili Olan Kişilerce Kredi Kullanılmak veya Borç Alınmak Suretiyle Gerçekleştirilen Sermaye Artışları

Nakdi olarak sermaye taahhüdünde bulunan ve bunu gerçekleştiren ortakların, bunu borç veya kredi kullanmak suretiyle mi yoksa diğer şekilde mi yaptığının tespiti her zaman mümkün olmayabilir. Özellikle nakit sermaye taahhüdünü gerçekleştiren bir kurumlar vergisi mükellefinin aynı zamanda bilançosunda kullandığı kredilerin de olması halinde çeşitli ihtilafların doğması muhtemeldir. Bu hüküm, ancak birebir izlenebilen krediler için doğrudan uygulama alanı bulabilir. Bu sebeple, "kredi kullanılmak veya borç alınmak" ifadesinden doğrudan sermaye artışının üçüncü bir kaynaktan finansmanının sağlanması anlaşılmalıdır. Çeşitli sübjektif değerlendirmelere açık olan bu düzenleme için özellikle krediler ile sermaye artışının kronolojik açıdan ve tutarsal olarak belli bir uyum içinde olması halinde teşvik indiriminden faydalanılmasında erozyon söz konusu olabilir.

6.4. Bilanço İçi Kalemlerin Birbiri İçinde Mahsubu Şeklinde Gerçekleştirilen Sermaye Artışları

Bu düzenleme ile özellikle ortaklara borçlar hesabının sermayeye eklenmesi suretiyle yapılan sermaye artışlarının teşvik düzenlemesinden yararlandırılmaması amaçlanmaktadır. Türk Ticaret Kanunu'nun 342 maddesinde; anonim şirketlerde, "... nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, ... malvarlığı unsurları **ayni sermaye olarak** konulabilir" hükmü düzenlenmiştir. TTK'nın 578'inci madde hükmü gereği, aynı hüküm limited şirketler için de geçerlidir. Bu minvalde, ortaklara borçlar hesabının sermayeye eklenmesi ayni sermaye artışı olduğundan, nakdi sermaye artışına ilişkin teşvik düzenlemesinden faydalandırılmamaktadır.

Ortaklara borçlar hesabının sermayeye eklenmesi ayni sermaye artışı olduğundan, Türk Ticaret Kanunu'nun 343'üncü maddesi gereğince şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce ortaklara borçlar hesabı için değer biçilmesi gerekmektedir. Oysa, ortaklara borçlar hesabı nakit kaynaklı ise, ayni nitelik taşımayacağından değer biçilecek bir unsur söz konusu olmayacaktır. Nitekim, bu sebeple, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü'nün 27.09.2013 tarihli Genelgesinde; ortağın şirketten olan alacağını sermaye olarak koyması durumunda, alacağın varlığının YMM raporuyla tespitinin yapılabileceğine değinilerek, bilirkişi tarafından hazırlanacak raporun mutlak şart olmadığı kabul edilmiştir.

"Bilanço İçi Kalemlerin Birbiri İçinde Mahsubu Şeklinde Gerçekleştirilen Sermaye Artışları"nın indirim uygulamasından yararlanamayacağına ilişkin KVK'nın 10/1-ı madde hükmünde herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bu kısıt, yukarıda paylaşıldığı üzere Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili hükümlerinden ileri gelmekte olup, 9 Seri No.lu KVK Genel Tebliği'nde ayrıca belirtilmiştir.

Bu durumu bertaraf etmek için şirket ortağına olan borcun nakden ödenip, ardından nakit sermaye artışı yapılarak bu nakdin şirkete ödenmesi sağlanabilir. Türk Ticaret Kanunu'nda da bu şekilde yapılacak sermaye artışını engelleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Bu uygulama için her ne kadar muvazaa iddiası gündeme getirilebilir olsa da, böylesi bir sermaye artışının teşvik düzenlemesinden yararlanamayacağını gösterir herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Kaldı ki, bu durum, düzenlemenin esas amacı olan şirketin mali yapısının güçlendirilmesine bizatihi hizmet etmektedir.

6.5. Ortaklardan Alacakların Bulunması Halinde Yapılacak Nakdi Sermaye Artışları

9 Seri No.lu KVK Genel Tebliği'nde verilen örneğe¹ göre, ortaklar tarafından, kredi kullanılmak veya borç alınmak suretiyle gerçekleştirilen sermaye artışları indirim tutarının hesaplanmasında dikkate alınmayacağından, ortaklardan alacaklar hesabında bakiye mevcutken, borçlu ortak tarafından bu bakiyeye kadar yapılan nakdi sermaye artışı indirim teşvikinden yararlanamayacaktır.

Diğer taraftan, örneğin, X A.Ş.'nin a, b, c, d ve e adlı eşit paylı 5 ortağı vardır. X A.Ş.'nin a ortağından 200.000 TL alacağı bulunmaktayken sermaye artırım kararı alınmıştır. Her bir ortağın ödemesi gereken tutar 50.000 TL'dir. Bu durumda, tüm sermaye taahhüdünün nakden ödenmesi kaydıyla X A.Ş.'nin yararlanabileceği nakdi sermaye desteği (50.000*4 =) 200.000 TL üzerinden hesaplanacaktır. Yani, ortak a'nın borcu kadar kısım için teşvik düzenlemesinden yararlanılamayacağı gibi, ortak a'dan olan alacağın diğer ortakların yapacağı nakit artış tutarından mahsup edilmemesi gerekmektedir.

Şirketin daha sonra ortağa borç vermesi halinde bu tutar için borç verilen tarihten itibaren indirim müessesinden yararlanılmaması gerekmektedir. Daha açık ifadeyle, yukarıdaki örnekte, ortak b, 50.000 TL sermayeyi 2016 yılında nakden ödedikten sonra, nisan 2019 yılında ortak b'ye 20.000 TL borç verilmesi halinde, 2019 yılı ocak-nisan dönemi için 50.000 TL ve mayıs-aralık dönemi için kıst olarak 30.000 TL için indirim tutarı hesaplanmalıdır. Nitekim, 9 Seri No.lu KVK Genel Tebliği'nde artırılan nakdi sermayenin kredi olarak kullanılan kısmı için indirim oranının %0 uygulanacağı belirtilmiştir.

6.6. Sermaye Şirketlerine Nakit Dışındaki Varlık Devirlerinden Kaynaklanan Sermaye Artışları

Türk Ticaret Kanunu'nun 127'nci maddesinde göre, nakit paradan başka; alacak, kıymetli evrak, fikri mülkiyet hakları, taşınır ve taşınmazlar, kişisel emek gibi pek çok unsur sermaye olarak koyulabilmektedir. Nakit dışındaki diğer unsurların sermayeye eklenmesi halinde, KVK'nın 10'uncu maddesine eklenen nakit sermaye teşviki müessesinden yararlanılması mümkün değildir.

Öte yandan, mesela bir taşınmazı aynı sermaye olarak şirkete koymak yerine şirkete satıp, elde edilen nakit paranın şirkete nakit sermaye olarak konulması gündeme gelebilir. Ticaret

¹ “Örnek: (A) Ltd. Şti. 4/5/2015 tarihinde, %50 oranında ortağı olan Bayan (D)'ye 1.000.000 TL borç vermiş olup bu tutarı “Ortaklardan Alacaklar” hesabında izlemektedir. 15/7/2015 tarihinde (A) Ltd. Şti.'nin sermayesinin nakdi olarak 2.000.000 TL artırılması kararı alınmış ve bu tutarın %25'i olan 500.000 TL aynı tarihte ortaklarca şirketin banka hesabına yatırılmıştır. Nakdi sermaye artışına ilişkin karar 22/7/2015 tarihinde ticaret siciline tescil ettirilmiştir. Bayan (D) sermaye taahhüdünün geri kalan 750.000 TL'sini 31/7/2015 tarihinde ortağı olduğu (A) Ltd. Şti.'nin banka hesabına yatırmak suretiyle yerine getirmiş olup şirketten 4/5/2015 tarihinde almış olduğu 1.000.000 TL tutarındaki borcunu henüz ödemişdir.

Ortaklar tarafından, kredi kullanılmak veya borç alınmak suretiyle gerçekleştirilen sermaye artışları indirim tutarının hesaplanmasında dikkate alınmayacağından, Bayan (D) tarafından sermaye taahhüdüne ilişkin olarak ödenen 1.000.000 TL için, Bayan (D)'nin 4/5/2015 tarihinde almış olduğu 1.000.000 TL borç ödeninceye kadar (bu borcun kısım kısım ödenmesi halinde ödenmeyen tutar ile sınırlı olmak üzere) indirimden yararlanılması mümkün bulunmamaktadır”

Kanunu'nun 343'üncü maddesine göre, konulan aynı sermayeye şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce değer biçilmektedir. Oysa, aynı sermaye olarak konulacak şeyin önce şirkete satılıp sonra tahsil edilen bedelle sermaye arttırımı yapılması durumunda, sermaye arttırımına konu olan şeyin değeri alıcı ve satıcı arasında belirlenecek ve böylece Türk Ticaret Kanunu'nun sermaye artışına ilişkin usulleri göz ardı edilmiş olacaktır.

Mevzuat hükmü dolanılarak, aynı bir unsurun şirkete satılıp elde edilen nakitle yapılacak sermaye artışı için teşvik müessesesinden yararlanılmasının eleştiri konusu yapılması muhtemeldir.

6.7. Şirkete Nakdi Sermaye Dışında Hisse Senedi, Tahvil veya Bono Gibi Kıymetlerin Konulması Suretiyle Gerçekleştirilen Sermaye Artışları

Türk Ticaret Kanunu'nun 127'nci maddesinde sermaye olarak eklenecek kalemler sayılırken, kıymetli evrak ile para aynı bent hükmü içinde sayılmıştır. Zira kıymetli evrakların nakde dönüştürülmesi diğer aktif kıymetlere nazaran kolaydır.

Nitekim, KVK 5/1-e uygulamasında, şirket tarafından istisna kapsamındaki unsurların satışı karşılığı alınan çekler, altın, Devlet tahvili, Hazine bonusu, Toplu Konut İdaresince çıkarılan veya İMKB'de işlem gören hisse senetleri, tahvil ve bonolar ile yapılan tahsilat trampa şeklinde değerlendirilmemiş ve 2 yıl içinde nakde dönüştürülmesi kaydıyla bu şekildeki tahsilatın istisna hükümlerinden faydalandırılması sağlanmıştır.

KVK'nın 10/1-ı hükmünde, nakit dışındaki sadece varlık devirlerinden kaynaklanan sermaye artışı için teşvik düzenlemesinden yararlanılmayacağına değinilmiştir. Burada, "varlık" ibaresinden maddi ve maddi olmayan duran varlıkları anlamak gerekir. Bu sebeple, 9 Seri No.lu KVK Genel Tebliği'nde nakit dışındaki varlık devirlerinden kaynaklanan sermaye artışlarından ayrı olarak kıymetli evrak ile yapılan sermaye artışına değinilmiştir.

Yazının 4.2. bölümünde bahsedildiği üzere, sermaye şirketleri tarafından yapılan sermaye arttırmalarında %25'lik bölümün nakit, kalan kısmın ise 24 ay içinde ödenebileceği öngörülmüştür. Her an nakde dönüştürülebilir özelliği olan alınan çekler, altın, Devlet tahvili, Hazine bonusu, Toplu Konut İdaresince çıkarılan veya İMKB'de işlem gören hisse senetleri, tahvil ve bonolar ile gerçekleştirilen sermaye taahhütleri için de nakit sermaye teşviki desteğinden yararlanılabilmesi şeklinde bir yol izlenebilir. Aksi halde, zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler gecikme faizi ve vergi ziyai cezası ile tahsil edilebilir.

Bu sebeple, Kanun hükmünde düzenlenmeyen Tebliğin ilgili bölümünün değiştirilmesi talep edilmekle beraber, mevcut şekli ile kıymetli evrakla gerçekleştirilecek sermaye taahhüdü için nakit sermaye desteğinden yararlanılması mümkün değildir.

7. SERMAYE AZALTIMI HALİNDE İNDİRİM UYGULAMASI

KVK'nın 10/1-ı maddesinde, sonraki dönemlerde sermaye azaltımı yapılması halinde azaltılan sermaye tutarının indirim hesaplamasında dikkate alınmayacağı belirtilmiştir. Anlaşılacağı üzere, nakit konulan sermaye işletmede kaldığı sürece her hesap dönemi için ayrı ayrı bir indirim hakkı bulunmakla beraber, ileriki dönemlerde sermayenin azaltılması halinde, azatılan sermaye tutarı için indirim hükümlerinden faydalanmak mümkün değildir.

Vergi İdaresinin sermaye azaltımında genel tutumu; öncelikli olarak daha önce vergilenmemiş (özel fon unsurları gibi) kalemler üzerinden azaltımın gerçekleştirildiği şeklindedir. Nitekim, Gelir İdaresi Başkanlığının konuya ilişkin vermiş olduğu özgelelerde, azaltımın öncelikli olarak enflasyon düzeltme farkları, taşınmaz ve iştirak satış karları, geçmiş yıl karları gibi unsurlar üzerinden gerçekleştirilmiş olduğuna dair görüşler paylaşılmıştır. Böylece, kurumlar vergisi tarhiyatı ve/veya elde edenlerin hukuki statüsüne göre kar payı stopajı yapılması gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. Oysa, nakit sermayenin azaltılması halinde herhangi bir vergileme yapılması söz konusu olmamakta, zira ortaklar verdiği parayı şirketten geri almaktadır.

9 Seri No.lu KVK Genel Tebliği'nde de, **nakit sermaye artışının azaltılan sermaye tutarı kadarlık kısmı için** indirim müessesinden yararlanılamayacağı belirtilmektedir. Böylece, sermaye azaltımının vergilenmemiş fon hesaplarından değil, nakit konulan sermayeden olduğuna dair anlayış benimsenmiştir. Tebliğ taslağının yayımının ardından kaleme alınan çalışmalarda da, azaltılan sermaye tutarının daha önce nakit olarak konulan sermaye kısmından olduğundan hareket edilerek, Vergi İdaresinin yukarıdaki görüşünden külliyen vazgeçmesi gerektiğine dair yorumlar paylaşılmıştır.

Öte yandan, sermaye azaltımına ilişkin KVK'nın 10/1-ı bendine eklenen hüküm yalnızca nakit sermaye desteği teşvikinden faydalanan mükelleflerin hukuki durumuna ilişkin özel düzenlemeler içermektedir. Bu sebeple, nakit sermaye artışı kadar sermaye azaltıldıktan sonra, bilahare yapılan sermaye azaltımları için Vergi İdaresinin mevcut görüşlerini koruması ihtimal dahilindedir. Salt bu hükme dayanarak nakit sermaye artışının ötesindeki sermaye azaltımlarının fon hesabından yapıldığından bahisle karşılaşılabilecek vergisel riskten sakınmak adına Vergi İdaresinin önümüzdeki dönemlerdeki uygulamalarının takip edilmesi yerinde olacaktır. Aynı şekilde, nakit sermaye teşvikinden faydalanmayan mükelleflerin yapacağı sermaye azaltımları için de Vergi İdaresinin görüşünü muhafaza etmesi muhtemeldir. Zira bu hüküm kullanılarak yapılacak sermaye arttırım ve azaltımları özellikle vergilenmemiş fonları bulunan şirketler için suiistimale açıktır.

8. BAKANLAR KURULUNA VERİLEN YETKİ ÇERÇEVESİNDE İNDİRİM ORANLARININ ARTMASI

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10/1-1 bendinin dördüncü paragrafı ile Bakanlar Kuruluna verilen yetki 26/6/2015 tarihli ve 2015/7910 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kullanılmıştır.

Anılan Bakanlar Kurulu Kararında genel indirim oranı %50 olarak belirlenmiş olup durumlarına göre sermaye şirketleri bu orana aşağıdaki oranları eklemek suretiyle indirim uygulamasından yararlanabileceklerdir:

8.1. Halka Açık Sermaye Şirketlerinde İndirim Oranı Uygulaması

Payları borsada işlem gören halka açık sermaye şirketleri için indirim oranı, indirimden yararlanan yılın son günü itibarıyla, Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. nezdinde borsada işlem görebilir nitelikte pay olarak izlenen payların nominal tutarının ticaret siciline tescil edilmiş olan ödenmiş veya çıkarılmış sermayeye oranı;

- %50 ve daha az olan şirketler için 25 puan,
- %50'nin üzerinde olan şirketler için ise 50 puan

ilave edilmek suretiyle uygulanacaktır.

8.2. Yatırım Teşvik Belgesi Sahibi Şirketlerde İndirim Oranı Uygulaması

Nakdi olarak artırılan sermayenin, yatırım teşvik belgeli üretim ve sanayi tesisleri ile bu tesislere ait makine ve teçhizat yatırımlarında ve/veya bu tesislerin inşasına tahsis edilen arsa ve arazi yatırımlarında kullanılması durumunda, yatırım teşvik belgesinde yer alan sabit yatırım tutarı ile sınırlı olmak üzere 25 puan ilave edilmek suretiyle söz konusu indirim uygulanacaktır.

Yatırım teşvik belgeli şirketin halka açık olması durumunda, yukarıdaki oranlamaya göre bulunan ilave katkıya bu bent hükmünde yer alan 25 puan da eklenecektir.

Yani, Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. nezdinde borsada işlem görebilir nitelikte pay olarak izlenen paylarının nominal tutarının çıkarılmış sermayesine oranı %70 olup nakdi sermaye artırımının bir kısmının yatırım teşvik belgeli sanayi tesisi yatırımında kullanılmış olması durumunda;

Arttırılan nakdi sermayenin yatırım teşvik belgesinde yer alan sabit yatırım tutarı ile sınırlı olan kısmı için indirim oranı; $(50+50+25=)$ %125,

Arttırılan nakdi sermayenin yatırım teşvik belgesinde yer alan sabit yatırım tutarını aşan kısmı için indirim oranı; $(50+50=)$ %100 olarak uygulanacaktır.

9. BAKANLAR KURULU KARARI ÇERÇEVESİNDE İNDİRİM UYGULAMASINA İLİŞKİN KISITLAMALAR

Sermaye şirketlerinin sermaye yapılarının güçlendirilmesi amacıyla getirilen bu düzenleme ile sermaye şirketlerinin katma değer yaratan alanlarda da faaliyet göstermesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, Bakanlar Kurulu Kararı ile bir takım kriterler benimsenerek bu kriterlere uymayan şirketler için veya faaliyet konuları için indirim oranı sıfır olarak öngörülmüştür.

9.1. Pasif Nitelikli Gelirlere İlişkin Kısıtlama

Gelirlerinin %25 veya fazlası şirket faaliyeti ile orantılı sermaye, organizasyon ve personel istihdamı suretiyle yürütülen ticarî, ziraî veya serbest meslek faaliyeti dışındaki faiz, kâr payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlere oluşan sermaye şirketleri için indirim oranı %0 olarak uygulanacaktır.

Elde edilen gelir unsurunun faaliyet ile orantılı olup olmadığına ilişkin soyut değerlendirme bir tarafa, pasif nitelikli gelir unsurlarının sınırı da belli değildir. Mesela, taşınmaz veya iştirak hissesinin bir defaya mahsus satılması halinde söz konusu gelirin pasif nitelikli olduğu belirtilebilir. Ancak, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın vermiş olduğu özgelgelere, yıl içerisinde birden fazla satış gerçekleştirilmesi ve hatta ana sözleşmede taşınmaz veya iştirak ticaretinin ana faaliyet konuları arasında gösterildiğine dair hükümlerin bulunması bile KVK'nın 5/1-e hükmündeki istisnadan yararlanılmasına hanel getirebilmektedir. Zira bu durumda işletmenin taşınmaz veya iştirak ticaretiyle uğraştığı belirtilmektedir.

Öyleyse, taşınmaz veya iştirak satışı halinde, bunların ticaretiyle uğraşılmasından kaynaklı olarak KVK'nın 5/1-e maddesindeki istisnadan yararlanılmasına engel bir durum var ise; elde edilen gelirin ticari faaliyet çerçevesinde olduğu söylenebilir. Tam bu noktada, bu kazancın faaliyet ile orantılı ticari faaliyet sonucu olup olmadığı tartışmaya açılacaktır. Dolayısıyla, indirim uygulamasının bu hükmü çeşitli soyut değerlendirmelere açıktır.

Ek olarak, ticari faaliyete ilişkin cari hesaba işletilen faiz veya bu hesabın değerlemesinden doğan kur farkı gibi gelir unsurlarının pasif nitelikli olarak değerlendirilmemesi gerektiği düşünülmektedir. Zira aslı aktif karakterli gelir unsurunun ferisinin de bu kapsamda olması gerekir.

Diğer taraftan, istisna hükmünden her yıl ayrı ayrı yararlanılacağından, bir sonraki hesap döneminde pasif nitelikli gelirlerin %25 oranının altına düşmesi halinde, diğer şartların da yerine getirilmesi kaydıyla indirim uygulamasından %50 oranından başlamak üzere yararlanılabileceği düşünülmektedir.

9.2. Bilançonun %50'sinden Fazlasının Bağlı Menkul Kıymetlerden Oluşması

Aktif toplamının %50 veya daha fazlası bağlı menkul kıymetler, bağlı ortaklıklar ve iştirak paylarından oluşan sermaye şirketleri için indirilebilecek tutarın hesaplanmasında indirim oranı %0 olarak uygulanacaktır.

Bu kapsamda, sermaye artırımı kararının tescil edildiği hesap döneminin son günü itibarıyla aktif toplamı içindeki bağlı menkul kıymetler, iştirakler ve bağlı ortaklıkların oranına bakılacaktır.

Daha önce belirtildiği üzere, indirim uygulamasından her yıl için ayrı ayrı yararlanılmaktadır. Dolayısıyla, örneğin 2015 yılında nakit sermaye artırımının yapıldığı ancak aktif toplamı içinde bağlı menkul kıymetler, iştirakler ve bağlı ortaklıklarının oranının %50'yi aştığı durumda indirim uygulamasından 2015 yılında %0 oranında yararlanılabilecek olup, 2016 yılı sonunda bu oranın %50'nin altına inmesi durumunda 2016 yılı için indirim müessesinden normal mecrasında yararlanılabileceği düşünülmektedir.

9.3. Başka Şirketlere İştirak Edilmesi Veya Kredi Kullanılması

Artırılan nakdi sermayenin başka şirketlere sermaye olarak konulan veya kredi olarak kullanılan kısmına tekabül eden tutarla sınırlı olmak üzere indirilebilecek tutarın hesaplanmasında indirim oranı %0 olarak uygulanacaktır. Böylece, nakden arttırılan sermayenin başka bir işletmeye kullanılması halinde, bu kısımla sınırlı olarak teşvik müessesinden yararlanılmasının önüne geçilmek istenmiştir.

Bu hükmün uygulanma tarzı subjektif değerlendirmelere sebebiyet verecektir. Zira başka şirkete sermaye olarak konulan veya borç verilen tutarın nakden arttırılan sermaye ile bağlantısını doğrudan tespit edebilmek her zaman mümkün değildir. Bu durum ise, firmaların başka şirketlere iştirakini veya kredi kullanmasını engelleyerek teşebbüs hürriyetini zedeleyebilir.

9.4. Nakit Sermaye Artışının Arsa ve Arazi Yatırımında Kullanılması

Arsa ve arazi yatırımı yapan sermaye şirketlerinde arsa ve arazi yatırımına tekabül eden tutarla sınırlı olmak üzere indirilebilecek tutarın hesaplanmasında indirim oranı %0 olarak uygulanacaktır. Buna rağmen, yazının 8.2 bölümünde belirtildiği üzere, yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflerin arttırdıkları nakit sermayeyi üretim ve sanayi tesislerinin inşasına tahsis edilen arsa ve arazi yatırımlarında kullanılması durumunda, yatırım teşvik belgesinde yer alan sabit yatırım tutarı ile sınırlı olmak üzere indirim oranı $(50 + 25=)$ %75 olarak uygulanacaktır.

Bu kısıtlama, sadece arsa ve arazi yatırımı veya ticaretiyle sürekli olarak işigal eden firmaları kapsamamaktadır. Arsa ve arazi yatırımı yapılması tek başına indirim uygulamasını zedeleyen bir unsurdur. Nitekim, 9 Seri No.lu KVK Genel Tebliği'nde böyle bir ayrıma girilmeksizin bir örneğe yer verilmiştir.²

Nakit sermaye teşvikinden yararlanılmasına engel olan arsa veya arazinin daha sonra elden çıkarılması halinde, arsaya isabet eden kısım ile ilgili indirimden tekrar %50 oranından başlamak üzere yararlanılabileceğine ilişkin Tebliğde açık bir hüküm bulunmamaktadır. Mamafih, teşvik düzenlemesindeki diğer hususlar göz önüne alındığında ve indirimden her yıl ayrı ayrı yararlanılabileceği dikkate alındığında; elden çıkarılan arsaya isabet eden kısım ile ilgili indirim uygulamasından diğer şartların da yerine getirilmesi kaydıyla %50 oranından başlamak üzere tekrar yararlanılabileceği düşünülmektedir.

Ek olarak, sermaye artırımından evvel arsa ve arazi yatırımı yapılması ve ardından sermayenin nakden artırılması halinde, nakit sermaye artışına hanel geleceğine dair bir hüküm bulunmamakla beraber, tabi ki bu hususun muvazaa ihtimalini ortaya çıkaracak şekilde olmaması gerekir.

9.5. Yasanın Kabul Tarihi İle Yayınlandığı Tarih Arasında Yapılan Sermaye Azalışı

9/3/2015 tarihinden Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinin yürürlüğe girdiği 1/7/2015 tarihine kadar olan dönemde, sermaye azaltımına gidilmiş olması halinde, azaltılan sermaye tutarına tekabül eden miktarla sınırlı olmak üzere indirilebilecek tutarın hesaplanmasında indirim oranı %0 olarak uygulanacaktır.

10. GEÇİCİ VERGİ UYGULAMASI

İndirim tutarının hesaplanmasında TCMB tarafından yararlanılan yıl için en son açıklanan ticari krediler faiz oranı dikkate alınacağından geçici vergi dönemlerinden sadece dördüncü geçici vergilendirme dönemi itibarıyla bu indirimden yararlanılması mümkün bulunmaktadır.

Öte yandan, kazancın yetersiz olması nedeniyle ilgili hesap döneminde indirim konusu yapılamayan tutarlar, izleyen hesap dönemine ilişkin geçici vergilendirme dönemlerine ait geçici vergi matrahlarının tespitinde indirim konusu yapılabilecektir.

Bilgilerinize sunulur.

Arkan & Ergin Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.
Member of JPA International

² Örnek: 11/1/2016 tarihinde 1.000.000 TL nakdi sermaye artırımında bulunan (M) A.Ş. 23/10/2017 tarihinde 800.000 TL bedelle bir arsa satın almıştır.

Buna göre, (M) A.Ş. şartların sağlanması kaydıyla 2016 hesap döneminde 12 ay olarak ve genel indirim oranı dikkate alınmak suretiyle indirim uygulamasından yararlanabilecektir. 2017 hesap döneminde 1.000.000 TL'lik nakdi sermaye artırımını dolayısıyla 10 ay genel indirim oranı dikkate alınacak, kalan 2 aylık sürede ise 23/10/2017 tarihinde arsa alımında kullanılan 800.000 TL tutarla sınırlı olmak üzere indirim oranı %0 olarak uygulanacaktır.